

A 0–7 ÉVES KORÚ GYERMEKET NEVELŐ CSALÁDOK NEVELÉSI STÍLUSÁNAK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ KUTATÁS MÓDSZERTANI MEGALAPOZÁSA, A NEVELÉSI STÍLUS DIFFERENCIÁLÓ TÉNYEZŐI

Csima Melinda*, Bánfai Bálint, Betlehem József**, Jeges Sára**,
Lampek Kinga**, Tancsics Dóra*** és Deutsch Krisztina****

** Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar*

*** Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar*

**** Markusovszky Egyetemi Oktatókórház*

Számos hazai és nemzetközi vizsgálat igazolta, hogy a gyermek szocializációjának egyik legjelentősebb színtere a család, kiemelten a szülő-gyermek kapcsolat, mely a személyiségfejlődés különböző területeire hatással van (Ranschburg, 1975, 1995; Sallay & Münnich, 1999; Margitics & Pauwlik, 2006; Brand, Hatzinger, Beck & Holsboer-Trachsler, 2009). Az első három év, majd a hétéves korig terjedő időszak minősége a gyermekek sikeres szocializációja szempontjából kiemelt jelentőséggel bír. A koragyermekkor történései, kiemelten a gyermeket érő nevelői hatások alapvetően meghatározzák a gyermek iskolakezdési esélyeit, így hozzájárulnak életminőségének, jövőjének alakításához. Kutatások egybehangzó eredményei alapján a hibás nevelési gyakorlat önmagában is rizikótényező lehet a gyermek szocializációja során, ezért a nevelési gyakorlat megismerése mind a neveléstudományi, mind a pszichológiai gondolkodásban központi kérdés volt (Castrucci & Gerlach, 2006; Pikó & Balázs, 2012; Deutsch et al., 2015, 2016). Az erre irányuló tudományos diskurzusok, eredmények így a nevelés számos aspektusát tárták fel (Sallay & Münnich, 1999), ugyanakkor több-kevesebb módszertani problémát, megalapozott kritikai észrevételt olvashattunk a vizsgálatokban alkalmazott kutatási eszközökkel kapcsolatban. Tanulmányunk megírásának célja egyrészt bemutatni azt a kutatási eszközök között fejlesztő módszertani folyamatot, amelynek során – felhasználva a nevelési stílust vizsgáló eddigi kutatások tapasztalatait – az e területen zajló kutatásunkhoz alakítottuk ki kérdőívünket, másrészt ismertetni a nevelési stílus azon főbb differenciáló tényezőit, amelyek a kutatási eszközünk segítségével nyert adatokból rajzolódhatnak ki.

A nevelői attitűd vizsgálata a hazai és a nemzetközi gyakorlatban

A hazai és a nemzetközi szakirodalomban számos, a szülők nevelési stílusát feltáró szociológiai, pedagógiai, valamint pszichológiai felmérés látott napvilágot, melyek különböző aspektusból közelítették meg a nevelési gyakorlatot. Az alkalmazott módszerek köre meglehetősen széles, a kutatók több mint száz különböző mérőeszközt (pl. interjú, megfigyelés, attitűdskála) dolgoztak ki a szülői attitűdök vizsgálatára. Az eszközök jelentős részével, a Schaefer-féle (1959) tipológiának megfelelően, két bipoláris dimenzió – autonómia-kontroll és szeretet-gyűlölet dimenzió – mentén elemezhető a szülők nevelési stílusa. Az első dimenzió az engedékenység és a korlátozás két végpontja között helyezkedik el, s a gyermek testi-lelki és mozgásszabadságát fejezi ki, valamint azt, hogy az egyes viselkedési szabályok milyen súllyal nehezednek a gyermekre. A második dimenzió a szülő emocionális viselkedését jeleníti meg, ami azt fejezi ki, hogy a szülőt milyen mértékben jellemzi az elfogadó, megértő, gyermekközpontú szemlélet. A Schaefer és Bell (1958) által kidolgozott Parental Research Instrument (PARI) – amit 23, egyenként öt állítást tartalmazó skála alkot – az 1970-es és az 1980-as években népszerű kutatási eszköz volt, ugyanakkor számos kritika érte. Például a teszt valójában nem a nevelői magatartást méri, hanem azt, hogy a szülő hogyan éli meg gyermekéhez fűződő viszonyát (Ranschburg, Bolla, & Sipos, 1984). A szakmai kritikák figyelembevételével készítették el a PARI gyermekek számára kidolgozott változatát, a Children's Reports of Parental Behavior eszközt (CRPB). A PARI mellett ezzel együtt megjelentek más, a szülő nevelői stílusát feltáró tesztek – például a Child Rearing Practices Report (CRPR; Block, 1965), a Maternal Attitude Scale (MAS; Cohler, Weiss & Grunebaum, 1970), valamint a Parental Authority Questionnaire (PAQ; Buri, 1991), melyek mindegyike a szülői nevelési eljárásokat méri Likert-skálán.

A korai modellekkel ellentétben szülőkkel készített interjúkon, a szülő-gyermek kapcsolat és az óvodás gyermek viselkedésének megfigyelésén alapuló empirikus tapasztalatok birtokában írta le Baumrind (1971) tipológiáját, melyben három nevelési stílust különített el. A nevelési gyakorlat felmérése hosszú időn keresztül az említett standardizált kérdőívekkel és interjúkkal történt a szülők megkérdezésével, illetve a szülő-gyermek interakció megfigyelésével. Shepard munkatársaival (2012) e három módszer együttes alkalmazásával vizsgálta a szülők nevelési gyakorlatát. Kutatásuk során a szülők kérdőíveket töltöttek ki és interjúkban vettek részt, amit családlátogatással egészítettek ki. A családlátogatás alkalmával a szülő és gyermek közötti interakciót videóra vették kihívást jelentő feladatok elvégzése, valamint szabad játék közben.

Az 1980-as évek vége felé egyre inkább fontossá vált a kutatók körében, vajon a gyerekek hogyan észlelik szüleik nevelési stílusát. Ennek eredményeként kezdett elterjedni az a gyakorlat, hogy a szülői nevelési attitűdökről a gyermek percepcióján keresztül nyertek információt, így az adatfelvétel során az összeállított kérdőívet nem a szülők, hanem a gyermekek töltötték ki. A nevelési stílus vizsgálatának különbözőségei a hazai gyakorlatban is megfigyelhetők. Ranschburg, Bolla és Sipos (1984) a szülői nevelési stílust 10–14 éves gyerekek percepcióján keresztül vizsgálta úgy, hogy a vizsgálatban részt vevő gyermekeknek tíz kritikus nevelési helyzetben négy-négy megoldási lehetőség közül kellett

kiválasztaniuk azt, amit szerintük az adott helyzetben a szüleik tennének. Posztos és Uzonyi (1989) óvodáskorú gyermekek körében végezte vizsgálatát, melyben az anyák a PARI magyar változatát töltötték ki, a gyermekeknél pedig az észlelt nevelési magatartás feltárására a Parent Perception Inventory-t (PPI; Hazzard, Christensen, & Margolin, 1983) alkalmazták kikérdezéssel módszerrel.

Sallay és Münnich (1999) kutatásának célja a nevelői attitűdök és a self-fejlődés összefüggéseinek vizsgálata volt. Kutatásuk során három különböző Likert-típusú skálával mérték a középiskolások által észlelt nevelési eljárásokat. Tóth és Gervai (1999) a Szülői Bánásmód Kérdőív (Parental Bonding Instrument, PBI) magyar változatának elkészítése során serdülőket és egyetemistákat vontak be vizsgálataikba. Oroszné Perger (2002) a Buri által kidolgozott PAQ kérdéssort alkalmazta főiskolások körében. Sallay (2003) serdülőkorúak jövőorientációit vizsgálta a szülői nevelés függvényében: a serdülők személyes emlékeik alapján válaszoltak a kérdőív családi légkörre vonatkozó állításaira. Margitics és Pauwlik (2006) 14 és 26 év közötti fiatalok megküzdési stratégiáit hozták összefüggésbe a szülői nevelői hatásokkal. A legszélesebb körben tárták fel a szülők nevelési attitűdjét az „Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása”, az Egészségügyi Világszervezettel együttműködésben zajló nemzetközi kutatás során, melynek keretében 5565 tanuló nyilatkozott az észlelt nevelési stílusról 2006-ban. Az anyai és az apai szeretet, illetve törődés mérésére a Szülői Bánásmód Kérdőív négy-négy tétele szolgált (Németh, 2011).

Az ismertett kutatások jól érzékeltetik, hogy a nevelési stílus vizsgálatokor különböző problémakörökre fókuszálnak a kutatók. A nevelési elveknek a gyermek percepcióján át történő vizsgálata egyre inkább teret nyert a kutatások során, ami azt is jelenti, hogy a vizsgálatok tervezésekor figyelembe kell vennie azt, hogy olyan életkorú gyermekeket vonjanak be a vizsgálatba, akik képesek a kérdések megválaszolására. Ezekből adódik, hogy a három év alatti gyermeket nevelő szülők nevelési gyakorlatáról kevesebb információval rendelkezünk, hiszen a kutatások elsősorban az óvodás, illetve az annál idősebb gyermekek szüleinek nevelési stílusára irányultak. Így bár az elmúlt évtizedek eredményei meglehetősen sok információt szolgáltattak a szülők nevelői attitűdjéről, azonban azoknak a szakembereknek, akik naponta szembesülnek a diszharmonikus családok problémáival, ez az információ kevésnek bizonyul.

Célok, kutatási módszerek

Célok és kutatástípus

Kutatásunk célja a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének a megismerése, valamint a nevelési gyakorlatot befolyásoló tényezők azonosítása volt 0–7 éves gyerekek esetében. A szülői megkérdezésre épülő kutatásban a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének feltérképezésén túl hangsúlyos szerepet kapott a gyermek fejlődésének szülő általi megítélése, mivel megfelelő attitűd és ismeret hiányában nehezen alakul ki ezeken a területeken a megfelelő szülői kompetencia és felelősségérzet.

Kutatásunk alapvetően feltáró, keresztmetszeti, leíró jellegű, ahol a kutatás feltáró jellege elsősorban arra vonatkozik, hogy a vizsgált kérdéskörök ilyen összefüggésben még nem képezték nagyobb kutatás tárgyát. A vizsgálat alapját képező kutatási probléma vonatkozásában kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmaztunk. A kutatás során első lépésben fókuszcsoportos interjúk szolgálták az információgyűjtést. A fókuszcsoportos interjúkon keresztül megismert vélemények egyrészt a kvantitatív kutatás eszközeinek, a kérdőív összeállításában segítettek, másrészt a kérdőíves adatfelvételt követő elemzés során lehetőséget biztosítottak a mélyebb összefüggések feltárására, elemzésére.

Minta és adatfelvétel

A szülői attitűd vizsgálatának célpopulációját a Magyarországon élő 0–7 éves gyermekek szülei alkották. A kérdőívek kiosztásával az a 380 védőnő lett megbízva, akiket a projekt keretében az adott megyére és településtípusra beválasztottak. A védőnői mintaválasztás kétlépcsős, véletlen arányos eljárás keretében történt. Először meghatározták a védőnői körzetek megoszlási arányát településtípusonként (főváros, megyeszékhely, város, egyéb település), majd az egyes megyék/főváros településtípusának megfelelő arányában történt a mintaválasztás. Az országos lefedettséget jelentő, kiválasztott területek a kutatásban: Budapest, Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas megye. A szülői mintavétel során a mintába került 380 védőnő három-három gyermeket választott ki véletlenszerűen a körzetéhez tartozó, 7 évnél fiatalabb gyermekek közül.

A kiosztott 1140 kérdőívből az adatok rögzítése és tisztítása után 980 értékelhető kérdőív maradt. A szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének megismerésére irányuló kérdőíves vizsgálatban a szülőket az egyik szülő (illetve gondviselő) reprezentálja. E kutatás keretében továbbá az országos lefedettség megtartásával tíz fókuszcsoportos interjú történt, melyben összesen 93 szülő vett részt. A csoportok összetételénél ügyeltünk arra, hogy minden csoportban legyenek egy- és többgyermekes szülők, magas, átlagos és kedvezőtlen társadalmi státuszúak, házasságban, párkapcsolatban élő és elvált, gyermeküket egyedül nevelő szülők. A csoportokban 8–12 fő vett részt, közülük két apa volt, a többi családból az anyák jöttek el. A fókuszcsoportos interjúk elemzése Atlas.ti tartalomelemző program segítségével történt (Csima et al., 2015). A kérdőíves vizsgálatba bevont személyek főbb szocio-demográfiai jellemzőit az 1. táblázat szemlélteti (Bánfai et al., 2014).

1. táblázat. A vizsgálatba bevont személyek jellemzői (N=980)

Változók	Relatív gyakoriság (%)
<i>A lakóhely településtípusa</i>	
főváros	31,1
megyeszékhely	11,8
város	23,9
egyéb	33,2
<i>A gyermek korcsoportja</i>	
1–12 hónapos	25,3
13–36 hónapos	32,7
37–84 hónapos	42,0

A 0–7 éves korú gyermeket nevelő családok nevelési stílusának feltárására irányuló kutatás módszertani megalapozása, a nevelési stílus differenciáló tényezői

1. táblázat folytatása

<i>Változók</i>	<i>Relatív gyakoriság (%)</i>			
<i>Az anya legmagasabb iskolai végzettsége</i>				
legfeljebb 8 osztály	17,8			
általános iskolai végzettségnél magasabb, de nem főiskola/egyetem	42,0			
főiskola, egyetem	39,4			
<i>Az apa legmagasabb iskolai végzettsége</i>				
legfeljebb 8 osztály	13,4			
általános iskolai végzettségnél magasabb, de nem főiskola/egyetem	59,0			
főiskola, egyetem	27,2			
<i>Az anya munkaerő-piaci státusza</i>				
dolgozik	19,2			
GYES	74,5			
munkanélküli	2,0			
szociális segélyt kap	2,2			
egyéb	2,1			
<i>Az apa munkaerő-piaci státusza</i>				
dolgozik	86,9			
GYES	0,8			
munkanélküli	7,6			
szociális segélyt kap	3,8			
egyéb	1,8			
<i>A család anyagi helyzete</i>				
inkább jó	21,9			
megfelelő	51,1			
inkább rossz	20,7			
nem válaszolt	7,4			
<i>Nemzetiségi hovatartozás</i>				
magyar	88,6			
cigány/roma	10,1			
egyéb	1,3			
<i>A családban nevelkedő gyermekek száma</i>				
1 gyermek	39,7			
2 gyermek	36,8			
3 gyermek	15,9			
3-nál több	7,1			
	<i>átlag</i>	<i>szórás</i>	<i>minimum</i>	<i>maximum</i>
<i>Az anya életkora (év)</i>	31,9	5,4	16	48

Statisztikai elemzés

A vizsgált változók elemzése során első lépésben leíró statisztikai próbákat végeztünk, majd a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjét befolyásoló faktorok azonosításához és a köztük lévő kapcsolat feltárásához matematikai statisztikai próbákat alkalmaztunk. A leíró statisztikai elemzéshez abszolút, illetve relatív gyakorisági sorokat, valamint átlagszámítást, a változók közötti összefüggések feltárásához matematikai statisztikai próbákat, korrelációs számítást, χ^2 -próbát, Fisher-egzakt tesztet, egyirányú varianciaanalízist, főkomponens-analízist, kétmintás t-próbát, a normalitás hiánya esetén pedig a megfelelő nem paraméteres eljárást, a Mann-Whitney-próbát használtuk. Azokban az esetekben, ahol a χ^2 -próba feltétele nem teljesült és módszertanilag megengedett volt az átkódolás vagy a kategóriák összevonása, újból elvégeztük a statisztikai próbát. A relevánsnak tűnő változók hatásait többváltozós elemzéssel, többszörös lineáris regresszió-analízissel igazoltuk. Szignifikánsnak minden esetben a $p \leq 0,05$ értéket tekintettük.

A nevelői attitűd vizsgálatára alkalmazott mérőeszköz

A szülők nevelési stílusát feltáró kvantitatív vizsgálatunk kutatási eszközének összeállításakor – a rendelkezésre álló standardizált tesztek áttekintése – a vizsgálatba bevont szülők gyermekének életkorát és a kutatási célokat figyelembe véve választottuk ki a megfelelő kérdéssort. A Schaefer és Bell (1958) által kidolgozott PARI-t nem tartottuk alkalmasnak, mivel a validitása megkérdőjelezhető, és számos kutató veti fel, hogy a gyermek nem biztos, hogy úgy éli meg a szülői nevelést, ahogyan erről szülei nyilatkoznak. Kizártuk továbbá azokat a standardizált tesztek, amelyek a gyermek percepcióján át vizsgálják a nevelési elveket, mivel a 0–7 éves korú gyermekek családjában uralkodó nevelési gyakorlatot kívántuk megismerni, így a fentebb ismertetett tesztek nem feleltek meg a vizsgálat céljának. Tovább szűkítette a lehetőségek körét az a tény, hogy vizsgálatunk nem csupán a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének megismerésére irányult, hanem a gyermek fejlődéséről való szülői ismereteket és a gyermek-egészségügyi alapellátással kapcsolatos elégedettséget is fel kívánta mérni. Ennek értelmében a kutatási eszköz összeállításakor további fontos szempont volt a terjedelmi korlátok figyelembe vétele. Így nem találtuk alkalmasnak az eredetileg Block (1965) által publikált 91 állítást tartalmazó CRPR-t sem.

A Block Gyermeknevelési Szokások Beszámoló (CRPR) módosított változata

Az áttekintett standardizált kérdőívek közül, tartalmát tekintve, kiemelkedett a CRPR, mivel állításai igen jól illeszkedtek kutatásunk céljához. Mind a korlátozás, mind a gondoskodás dimenziója megjelenik az állítások között. Az eredetileg 91, szocializációval kapcsolatos állítást tartalmazó kérdőívet Rickel és Biasatti (1982) egy 40 elemes, hatpontos Likert-típusú kérdéssorra redukálta. Eredményeik alátámasztják, hogy a 40 tételből álló skála alkalmazása nem csorbítja az eredeti kérdéssor megbízhatóságát. A skála elemei szülői gyermeknevelési attitűdöket és értékeket írnak le. A kérdőív validálása során két faktort azonosítottak.

A 0–7 éves korú gyermeket nevelő családok nevelési stílusának feltárására irányuló kutatás módszertani megalapozása, a nevelési stílus differenciáló tényezői

Az 1. faktor (Korlátozás) elemei (22 állítás) a gyermeknevelési attitűdök és gyakorlatok irányítással kapcsolatos aspektusait jelenítik meg, tehát egy magas pontszám olyan gyermeknevelési gyakorlat támogatását jelenti, amely a gyermek viselkedését akarja irányítani, beleértve azt is, hogy mit érezzen; nem engedik a spontaneitást és nem veszik figyelembe a gyermek érzéseit. A 2. faktor (Gondoskodás) elemei (18 állítás) rugalmas gyermeknevelési attitűdöket és gyakorlatokat támogatnak. Ezek az elemek jelölik a szülő hajlandóságát arra, hogy meghallgassa gyermekét és megossza érzelmeit és tapasztalatait velük.

A kérdőív belső konzisztenciája és megbízhatósága magas, ami több különböző mintára jellemző (a mintákat nagyvárosi szülők, közép-felső jövedelemszintű szülők és egy nagyvárosi egyetem hallgatói alkották). A rövidített CRPR alkalmasnak bizonyult a hátrányos helyzetű gyermekek szülei számára szervezett asszertív képzési módszereken alapuló képzési program hatékonyságának értékeléséhez is. A CRPR mérte legközvetlenebbül az attitűdváltozást, legjobban leképezve az asszertív képzés céljait. A CRPR rövidített változata egy kompaktabb módja a gyermeknevelési gyakorlatok összefoglalásának olyan skálákkal, amelyek megbízhatósága és érvényessége bizonyított. A Rickel és Biasatti (1982) által módosított CRPR-t alkalmasnak találtuk kutatási kérdéseink megválaszolásához.

A CRPR módosított változatának alkalmazása a kutatás során

A szakfordítást követően a 40 állítást tartalmazó CRPR-t szükséges volt szűkíteni, mivel négy állítás a 7 éven aluli gyermeket nevelő szülők számára az életkori sajátosságokból adódóan nem volt releváns (Csima et al., 2015). A kérdéssorból a következő állításokat töröltük: „Nem engedem meg, hogy a gyermekem rosszat mondjon a tanáráról.” „Rettegek attól, hogy megválaszoljam a gyermekem szexszel kapcsolatos kérdéseit.” „Nem hiszem, hogy a gyerekeket szexuálisan fel kell világosítani.” „Úgy érzem, hogy a gyerekeknek kell időt hagyni, hogy álmodozzanak, gondolkozzanak, néha még lustálkodjanak is.” Ennek megfelelően az eredetileg 22 állítást tartalmazó, korlátozó nevelési gyakorlatot kifejező kérdéssor 19 állításra, az eredetileg 18 állítást tartalmazó, gondoskodó nevelési gyakorlatot leíró kérdéssor 17 állításra szűkült.

Az általunk alkalmazott eszköz tehát 36 szülői gyermeknevelési attitűdöket és értéket leíró állítást tartalmaz. A skála 1-től (egyáltalán nem jellemző rám) 6-ig (teljesen jellemző rám) terjed, értékei minden esetben egyirányúak. A nevelési stílusok elemzése során 980 válaszadó adatait elemeztük, az esetleges hiányzó értékeket a két legközelebbi szomszédos kérdésre adott válasz átlagával helyettesítettük. A vizsgálatba bevont szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének feltárását megelőzően Varimax rotációs főkomponens-analízist végeztünk annak megítélésére, vajon az általunk vizsgált mintában a nevelési stílusok a szakirodalomban fellelhető két dimenzió mentén különülnek-e el. A program a saját értékek alapján az általunk meghatározott két faktorba (2. és 3. táblázat) sorolta az egyes elemeket. Három állítás kivételével 0,4 feletti faktorsúllyal szerepelnek az elemek, melyek esetünkben a Rickel és Biasatti (1982) által publikáltakkal megegyező módon különültek el. A 2. táblázat tartalmazza az első tényező 19 elemét faktorsúlyukkal, a 3. táblázat a második tényező 17 elemét faktorsúlyukkal. Mindkét skála konzisztensnek bizonyult, a Cronbach-alfa 0,89 volt.

2. táblázat. Az 1. faktor elemei. A „korlátozás” dimenziója (N=980)

<i>Elemlista</i>	<i>Faktorsúly</i>
Úgy hiszem, hogy gyermekemnek tudnia kell arról, hogy mennyi mindent feláldozok érte.	0,648
Elvárom gyermekemtől, hogy hálás legyen és értékeljen minden kiváltságot.	0,651
Azt tanítom a gyermekemnek, hogy így vagy úgy, de a büntetés utoléri, ha rosszul viselkedik.	0,611
Azt tanítom a gyermekemnek, hogy mindig uralja az érzéseit.	0,646
Úgy hiszem, hogy a gyerekeknek nem kellene, hogy titkaik legyenek a szüleik előtt.	0,554
Úgy kontrollálom a gyermekemet, hogy figyelmeztetem minden rossz dologra, ami történhet vele.	0,554
Úgy hiszem, hogy a szidástól és a kritikától fejlődnek a gyerekek.	0,604
Ha a gyermekem rosszul viselkedik, tudatom velem, hogy mennyire szégyellem és milyen csalódott vagyok.	0,638
Azt akarom, hogy a gyermekem jó benyomást tegyen másokra.	0,673
Próbálok gyermekemet távol tartani olyan gyerekektől vagy családoktól, akiknek az elképzeléseik vagy értékeik különböznek a sajátunktól.	0,513
Úgy gondolom, hogy a gyerekeket arra kell biztatni, hogy legyenek jobbak a többiekénél.	0,625
Arra utasítom a gyermekemet, hogy ne piszkolja össze magát, mikor játszik.	0,594
Nem akarom, hogy a gyermekemre úgy tekintsenek, mint aki különbözik másoktól.	0,510
Nem gondolom azt, hogy különböző nemű gyerekeknek megengedhető, hogy meztelenül lássák egymást.	0,493
Nem engedem meg a gyermekemnek, hogy megkérdőjelezze a döntéseimet.	0,607
Úgy gondolom, hogy egy gyerek legyen szem előtt, de legyen csendben.	0,599
Nem engedem meg a gyermekemnek, hogy mérges legyen rám.	0,634
Úgy hiszem, hogy egy gyereket le kell szoktatni a pelenkáról, amint lehetséges.	0,544
Jobban szeretem, ha a gyermekem nem próbálkozik olyan dolgokkal, ahol esélyes, hogy kudarcot vall.	0,554

A 0–7 éves korú gyermeket nevelő családok nevelési stílusának feltárására irányuló kutatás módszertani megalapozása, a nevelési stílus differenciáló tényezői

3. táblázat. A 2. faktor elemei. A „gondoskodás” dimenziója (N=980)

<i>Elemlista</i>	<i>Faktorsúly</i>
Gyermekemmel meleg, bensőséges pillanatokban osztozunk.	0,633
Bátorítom gyermekemet, hogy beszéljen problémáiról.	0,746
Viccelődök és játszom gyermekemmel.	0,339
Gondoskodom arról, hogy gyermekem tudja, hogy értékelem azt, amit próbál elérni.	0,781
Bátorítom gyermekemet, hogy érdeklődjön és gondolkodjon az életről.	0,796
Gyermekem iránti szeretetemet ölelésekkel és csókokkal mutatom ki.	0,616
Beszélgetek gyermekemmel és érvelek neki, ha rosszul viselkedik.	0,782
Érdekesnek és tanulságosnak tartom, ha hosszú időt töltök gyermekemmel.	0,819
Bátorítom a gyermekemet, hogy kíváncsi legyen, fedezzen fel dolgokat és kérdezzen róluk.	0,787
Gyermekem nagy meglepéssel tölt el.	0,643
Ha mérges vagyok gyermekemre, tudatom erről.	0,306
Tiszteletben tartom gyermekem véleményét, és bátorítom annak kifejezésére.	0,663
Úgy gondolom, hogy a gyerekeknek vigasz és megértés jár, ha félnek vagy zaklattak.	0,726
Nyugodt és laza vagyok gyermekemmel.	0,380
Bízom gyermekemben, hogy úgy viselkedik, ahogyan kell, akkor is, ha nem vagyok vele.	0,554
Hiszek abban, hogy dicsérni kell a gyerekeket, ha jók, és szerintem ezzel többet érek el, mint ha büntetném őket, ha rosszak.	0,674
Általában figyelembe veszem gyermekem preferenciáit, amikor családi tevékenységet tervezek.	0,683

A vizsgálatunkban alkalmazott CRPR a korlátozás dimenziójának nem egy tekintélyelvű oldalát jeleníti meg, hanem – ahogy Sallay és Münnich (1999) kutatásukban utaltak rá – a korlátozás „puha”, demokratikusabb jellegét fejezi ki. A korlátozó nevelői stílust kifejező állítások értelmezése során mi magunk is úgy véljük, hogy ezek az itemek sok esetben sokkal inkább kifejezik a hagyományokból adódó tekintélytiszteletet, a tradíciókból eredeztethető nevelési gyakorlatot, valamint az elvárásoknak – a szűkebb és a tágabb

társadalmi környezet elvárásainak – való megfelelést. Ezt a tényt a későbbi elemzések kapcsán is figyelembe vettük. Eredményeink bemutatásakor és értelmezésekor a neveléstudományi terminológiának megfelelően a korlátozó nevelői stílus kifejezést használjuk, azonban – egyetértve Sallay és Münnich (1999) megállapításával – semmiképp sem abban az értelemben gondolkodunk e nevelői magatartásról, ami – Ranschburg (1995, p. 136) szavaival élve – „a gyermeket merev következetességgel érvényre juttatott rendszabályokkal fogja körül”.

Eredmények

A nevelési stílus jellemzői, differenciáló tényezői

A 0–7 éves életkorú gyermeket nevelő szülők nevelési stílusának jellemzőit, a nevelési stílus differenciáló tényezőit 980 válaszadó adatai alapján elemeztük. Az adatok elemzése során megállapítottuk, hogy a válaszadók között alacsonyabb az aránya azoknak a szülőknek, akik olyan gyermeknevelési gyakorlatot támogatnak, amely a gyermek viselkedését akarja irányítani, és elenyésző számban (7 fő) vannak jelen azok, akiknél a nevelés során a gondoskodás dimenziója háttérbe szorul. A vizsgálatba bevont szülők döntő többsége tehát a rugalmas gyermeknevelési attitűdöket és gyakorlatokat részesíti előnyben (Bánfai et al., 2014). A rugalmas gyermeknevelési attitűd Matajevic, Todorovic és Jovanovic (2013) kutatásai alapján demokratikus szülői neveléssel jár együtt, ami a legmegfelelőbb viselkedési stílus a gyermek optimális fejlődése szempontjából.

A szülők nevelési stílusának differenciáló tényezői között elsőként az anya legmagasabb iskolai végzettségét azonosítottuk. Elemzéseink alapján az anya legmagasabb iskolai végzettsége és a nevelési gyakorlatban megnyilvánuló gondoskodás/korlátozás között erőteljes az összefüggés ($p < 0,01$). Minél magasabb az anya iskolai végzettsége, annál inkább jellemző a fokozott gondoskodás a nevelési gyakorlatra, ezzel együtt annál kevésbé jelenik meg a korlátozás a nevelési gyakorlatban. Az anya legmagasabb iskolai végzettségéhez hasonló, markáns differenciáló tényezőnek bizonyult az anya életkora, ami negatív irányú, gyenge erősségű szignifikáns kapcsolatot ($p < 0,05$) mutat a korlátozás dimenziójának skálaértékével, ami arra utal, hogy minél idősebb az anya, annál kevésbé korlátozó. A gondoskodás dimenziójában a skálaértékek az anya életkorával együtt emelkednek, ami azt fejezi ki, hogy minél idősebb az anya, annál inkább megjelenik a nevelési gyakorlatban a rugalmas gyermeknevelési attitűd. Hasonló módon befolyásolja a nevelési gyakorlatot a gyermek életkora is, ami abban nyilvánul meg, hogy az életkor előrehaladtával a szülői korlátozás, a kontroll hangsúlyosabb, ugyanakkor a gondoskodás kissé háttérbe szorul. Nem elhanyagolható differenciáló tényező a nevelési stílus szempontjából a település típusa, ahol a család él. A települési hierarchia a nevelési gyakorlatot oly módon befolyásolja, hogy minél kisebb településen él valaki, annál inkább megjelenik a nevelési gyakorlatban az a szemlélet, mely a gyermek viselkedését akarja irányítani, beleértve azt is, hogy mit érezzen.

Bár eredeti célkitűzéseink között nem szerepelt a nevelési stílus nemzetiségi hovatartozás alapján történő vizsgálata, a kutatásba bevont családok több mint 10%-a vallotta magát roma nemzetiségűnek, ami lehetőséget biztosított számunkra, hogy megvizsgáljuk a magyar és a roma családok neveléssel kapcsolatos attitűdjének különbözőségeit. A nemzetiségi hovatartozásra két kérdés vonatkozott, melyek arra irányultak, hogy elsősorban, illetve másodsorban milyen nemzetiségűnek érzi magát a válaszadó. Mivel a nemzetiségi hovatartozás megjelölése teljes mértékben önbevalláson alapult, így előfordulhat, hogy a magukat magyarnak vallók között is vannak cigány nemzetiségűek, így az adatok torzíthatnak, ennek megfelelően következtetéseink korlátozott érvényességűek, csupán a vizsgálatba bevont családokra vonatkoznak. A cigány családok nevelési gyakorlatának megismerésére irányuló korábbi vizsgálatok elsősorban etnográfiai módszereket alkalmaztak, a kutatók megfigyeléssel, interjúkészítéssel bővítették ismereteiket. Jelen vizsgálat, a korábbiaktól eltérő módon, kérdőíves megkérdezéssel tárta fel az egyes családokra jellemző nevelési stílust. Az adatok elemzése alapján arra következtethetünk, hogy a roma családokban a korlátozás erőteljesebben megjelenik a nevelési gyakorlatban, mint a magyar családokban, ami ellentmond a korábbi tapasztalatoknak és kutatási eredményeknek. Ennek oka lehet, hogy az önállóan járt tudó gyermeket a cigány közösségben aggodalom veszi körül, a gyermekre való folyamatos felügyelet, vigyázás nem tiltást, nem mozgáskorlátozást jelent, hanem a gyermek megóvását tettei veszélyes következményeitől (Forray & Hegedűs, 2003).

A szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjét befolyásoló faktorok elemzése tehát rávilágított arra, hogy az anya legmagasabb iskolai végzettsége, életkora, a család lakóhelye, a kérdőívet kitöltő (szülő/gondviselő) nemzetiségi hovatartozása és a gyermek életkora változók relevánsnak mutatkoznak a nevelési stílus szempontjából, azaz jelentősen befolyásolják a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjét.

A regresszió-elemzés eredménye

E változók nem függetlenek egymástól. Például a cigány/roma nemzetiségűek szignifikánsan fiatalabbak, mint a magukat nem romának vallók; a magasabb iskolai végzettségűek idősebbek, mint az alacsonyabb végzettségűek; a roma/cigány nemzetiségűek nagyobb arányban laknak kisebb városokban és falvakban, mint a megyeszékhelyeken vagy a fővárosban; valamint a gyermek és az anya életkora korrelál. Felmerül a kérdés, hogy e független változók milyen mértékben járulnak hozzá a szülők nevelési gyakorlatához, mennyiben hatnak a nevelői attitűdre közvetlenül és más változókon keresztül. Ennek feltárására a többszörös lineáris regressziós modellek alkalmasak a modellfeltételek teljesíthetősége esetén.

Függő változóként előállítottuk a nevelői attitűd skáláját, ami a 36 itemre adott értékek (1–6 pontszámok) összege, figyelembe véve, hogy a szakirodalom alapján a gyermek fejlődése szempontjából mely válaszok kedvezőek és melyek kedvezőtlenek. A változó eloszlásának elemzését követő grafikus ábrázolás alapján az eloszlás ferdének bizonyult, melynek oka, hogy a megkérdezettek túlnyomó többsége gondoskodó nevelést alkalmaz, azaz a gondoskodás eloszlásának egyik oldala szinte teljesen hiányzik. Ezért, és mert más

elemzésekben is a nevelési attitűd „korlátozó” dimenziója számos kérdés tekintetében jobban differenciál, a nevelői attitűd-skálát úgy módosítottuk, hogy a nevelés korlátozó dimenzióját kétszeres súllyal vettük figyelembe. A súlyozott attitűdskála eloszlása elegendő pontossággal közelíti a normál eloszlást, ezért alkalmazhatjuk a széles elemzési lehetőséget kínáló többszörös lineáris regressziót.

A nem kétértékű kategorikus változók (anya iskolai végzettsége és a településtípus) dummy változókká történő átalakítását követően a modellben szereplő független változók összességében a nevelési stílus varianciájának 27%-át magyarázták. A nevelési stílust legjelentősebben az anya legmagasabb iskolai végzettsége determinálja: az igen alacsony-e vagy sem. Ennek értelmében a felsőfokú végzettségűek és a legfeljebb 8 általánost végzetek között van markáns különbség e tekintetben. A középfokú és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők között a különbség kevésbé figyelhető meg. A stepwise elemzés során másodikként automatikusan a szülő nemzetiségi hovatartozása lépett be a modellbe mint a nevelői attitűdöt erőteljesen befolyásoló tényező. A nemzetiségi hovatartozás és a nevelési stílus közötti kapcsolatot önmagában azzal, hogy a cigány/roma anyák iskolai végzettsége lényegesen alacsonyabb, mint a nem cigány/roma anyáké, nem magyarázhatjuk, mert a nemzetiségi hovatartozás hatása az iskolai végzettség kontrollja mellett is a bevont családok vonatkozásában szignifikáns maradt. Amennyiben figyelembe vesszük továbbá azt is, hogy a cigány/roma családok között relatíve többségben vannak a falun élők, a nemzetiségi hovatartozás így is szignifikáns maradt. Az iskolai végzettség, nemzetiségi hovatartozás, településtípus változók tehát közvetlenül is hatnak a nevelési stílusra, de mindezek kontrollja mellett a gyermek életkora is összefügg vele, mégpedig úgy, hogy a gyermek életkorának emelkedésével a szülő nevelési stílusa korlátozóbbá és kevésbé gondoskodóvá válik.

A fókuszcsoporthoz tartozók főbb eredményei

A nevelési attitűdök vizsgálata a fókuszcsoporthoz tartozók interjúiban a gyermekneveléshez és a jutalomhoz kötődő asszociációkkal kezdődött. A gyermeknevelés sokakban pozitív érzelmi, gondolati asszociációkat váltott ki annak kifejezésére, hogy az egész életen átívelő, azt betöltő érzelmeként, folyamatként élük meg gyermekük nevelését (pl. *áldás, hivatás, lételem, nagy kaland*), de emellett előfordultak olyan asszociációk, amelyek a gyermeknevelés nehézségeit emelték ki (pl. *lelkiismeret-furdalás, katasztrófa, dackorszak, ősz hajszálak*). A fókuszcsoporthoz tartozók interjú eredményeiből hasonló nevelési attitűdök rajzolódnak ki, mint a kérdőív vizsgálatokból: a szülők kisebb része számolt be a gyermek életét korlátozó szabályokról, az engedelmesség megköveteléséről, az autokratikus szülői attitűdökről, de még kevésbé volt ez tapasztalható a nagyszülőkkel kapcsolatban. A gondoskodás erőteljesen jelen van a szülők életében, szinte minden elemtípus hangsúlyosan megjelent a beszélgetések során, például a *bátorítás, a dicséret, a bizalom, a bensőséges együtt-létek iránti igény, a közös játék, az ölelés és a megelégedettség* (Csima et al., 2015).

Összegzés

A nevelői attitűdök nevelési folyamatban betöltött szerepét számos nemzetközi és hazai kutatás igazolta. A nevelői attitűd, nevelési stílus jellemzőinek feltárása mellett legtöbbször a nevelési gyakorlatot mint független változót vizsgálta, fókuszba állítva a nevelés személyiségfejlődésre gyakorolt hatását. A kezdetben a szülők megkérdezésén alapuló vizsgálatokat ennek megfelelően háttérbe szorította az a szemlélet, hogy a szülők nevelési gyakorlata a gyermek percepcióján keresztül pontosabban feltérképezhető.

Vizsgálatunk középpontjában a 0–7 éves gyermeket nevelő szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének megismerése, az arra ható tényezők feltárása állt, így a nevelési stílust mint függő változót vontuk be az elemzésbe. Hosszas mérlegelést követően a nevelési stílus vizsgálatára a CRPR 40 állítást tartalmazó módosított változatát alkalmaztuk, melyből a vizsgált korosztály vonatkozásában értelmezhetetlennek bizonyuló állításokat töröltük. Az ily módon kialakított eszközzel elsődleges célunk az volt, hogy kutatásunk számára módszertani megalapozottságot biztosítsunk az érvényesség, a megbízhatóság és az objektivitás követelményeinek betartásával.

Az adatok elemzése alapján az általunk vizsgált szülők/gondviselők körében a gyermeknevelési attitűdök és gyakorlatok irányítással kapcsolatos aspektusai kevésbé, a gondoskodást kifejező rugalmas gyermeknevelési attitűdök és gyakorlatok inkább hangsúlyosak. A nevelői attitűdöt a kétváltozós elemzések során kiszűrt tényezők mindegyike – az anya legmagasabb iskolai végzettsége, életkora, a család lakóhelye, a kérdőívet kitöltő (szülő/gondviselő) nemzetiségi hovatartozása és a gyermek életkora – közvetlenül és közvetetten is befolyásolja. Legmarkánsabb differenciáló tényezőnek az anya legmagasabb iskolai végzettsége bizonyult. A cigány/roma családok nevelési gyakorlatának értelmezése során – különösen a korlátozás erőteljesebb megjelenése kapcsán – fontos megjegyeznünk, hogy elengedhetetlen az egyes skálaelemek pontos ismerete, és a cigány/roma hagyományokkal, kultúrával történő tartalmi összevetése.

Úgy véljük, hogy a nevelési gyakorlat jellemzőinek megismerése nem csupán a neveléstudományt gazdagítja, hanem a feltárt összefüggések egyben a gyermeket nevelő családok gondozását ellátó szakemberek, a gyermek-egészségügyi alapellátásában tevékenykedő védőnők és gyermekorvosok ismereteit is bővítik, lehetőséget nyújtva a szülő-gyermek viszony eredményes befolyásolására, a rizikótényezők időben történő felismerésére. A nevelői stílus, nevelői attitűd kutatásának végső célja a gyermek harmonikus személyiségfejlődésének biztosítása.

Irodalom

- Bánfai, B., Betlehem, J., Deutsch, K., Jeges, S., Lampek, K., Petóné, Cs. M., & Tancsics, D. (2014). *Összefoglaló tanulmány a TAMOP 6.1.4/12/1-2012-00001 „Koragyermekkorai (0-7 év) program” kiemelt projektben végzett „Szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének felmérése, a 0-7 éves korú gyermekek alapellátásával kapcsolatos elvárásainak elégedettség-felmérése, szociológiai/szociálpszichológiai típusú felmérés és elemzés” vonatkozásában* [PDF document]. Retrieved from http://www.gyermekalapellatas.hu/felmeresek/iderleg_es_attitudvizsgalat/letoltheto_dokumentumok
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4(1), 2. doi: [10.1037/h0030372](https://doi.org/10.1037/h0030372)
- Block, J. H. (1965). *The child-rearing practices report (CRPR): A set of Q items for the description of parental socialization attitudes and values*. Berkeley: University of California.
- Brand, S., Hatzinger, M., Beck, J., & Holsboer-Trachsler, E. (2009). Perceived parenting styles, personality traits and sleep patterns in adolescents. *Journal of Adolescence*, 32(5), 1189–1207. doi: [10.1016/j.adolescence.2009.01.010](https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.01.010)
- Buri, J. R. (1991). Parenteral Authority Questionnaire. *Journal of Personality Assessment*, 57(1), 110–119. doi: [10.1207/s15327752jpa5701_13](https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5701_13)
- Castrucci, B. C., & Gerlach, K. K. (2006). Understanding the association between authoritative parenting style and adolescent smoking. *Maternal and Child Health Journal*, 10(2), 214–227. doi: [10.1007/s10995-005-0061-z](https://doi.org/10.1007/s10995-005-0061-z)
- Cohler, B. J., Weiss, J. L., & Grunebaum, H. U. (2006). Child care attitudes and emotional disturbance among mothers of young children. *Genetic Psychology Monographs*, 82, 3–47.
- Csima, M., Deutsch, K., Bánfai, B., Betlehem, J., Jeges, S., Tancsics, D., & Lampek, K. (2015). A gyermekneveléssel kapcsolatos attitűd jellemzői a 0–7 éves korú gyermeket nevelő családokban. *Képzés és gyakorlat*, 13(1–2), 29–47. doi: [10.17165/tp.2015.1-2.2](https://doi.org/10.17165/tp.2015.1-2.2)
- Deutsch, K., Lampek, K., Betlehem, J., Bánfai, B., Tancsics, D., Jeges, S., & Csima, M. (2015). Rizikó- és protektív tényezők a családban. *Képzés és Gyakorlat*, 13(1–2), 49–67. doi: [10.17165/tp.2015.1-2.3](https://doi.org/10.17165/tp.2015.1-2.3)
- Deutsch, K., Lampek, K., Betlehem, J., Bánfai, B., Tancsics, D., Jeges, S., & Csima, M. (2016). Factors affecting the development of a child in the family. *Journal of International Scientific Publications: Educational Alternatives*, 14(1), 391–397.
- Forray, R. K., & Hegedűs, T. A. (2003). *Cigányok, iskola, oktatáspolitikai*. Budapest: Oktatókutató Intézet Új Mandátum.
- Hazzard, A., Christensen, A., & Margolin, G. (1983). Children's perceptions of parental behaviors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 11(1), 49–60. doi: [10.1007/bf00912177](https://doi.org/10.1007/bf00912177)
- Margitics, F., & Pauwlik, Zs. (2006). Megküzdési stratégiák preferenciájának összefüggése az észlelt szülői nevelői hatásokkal. *Magyar Pedagógia*, 16(1), 43–62.
- Matejevic, M., Todorovic, J., & Jovanovic, AD. (2013). Patterns of family functioning and dimensions of parenting style. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 141, 431–437. doi: [10.1016/j.sbspro.2014.05.075](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.05.075)
- Németh, Á. (Ed.). (2011). *Serdülőkorú fiatalok egészsége és életmódja*. Budapest: OGYEI
- Oroszné Perger, M. (2002). A szülői nevelési stílus. *Iskolakultúra*, 12(4), 107–114.
- Pikó, B., & Balázs, M. Á. (2012). A szülői nevelési stílus jelentősége a serdülők dohányzása és alkoholfogyasztása szempontjából. *Pszichológia*, 32(2), 173–187. doi: [10.1556/pszicho.32.2012.2.6](https://doi.org/10.1556/pszicho.32.2012.2.6)
- Posztos, K., & Uzonyi, A. (1989). A szülői-nevelői attitűd hatása a gyermek szociometriai pozíciójára. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 5, 482–500.

A 0–7 éves korú gyermeket nevelő családok nevelési stílusának feltárására irányuló kutatás módszertani megalapozása, a nevelési stílus differenciáló tényezői

- Ranschburg, J. (1975). *A szülői magatartás és a nevelői attitűdök hatása a gyermeki viselkedésre*. In F. Lénárd (Ed.), *Iffjúság és Pszichológia* (pp. 33–50). Budapest: Akadémia Kiadó.
- Ranschburg, J. (1995). *Félelem, harag, agresszió*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Ranschburg, J., Bolla, I. K., & Sipos, M. (1984). A szülői nevelői stílus percepciójának vizsgálata 10-14 éves korú gyerekeknél. *Pszichológia*, 4(4), 525–545.
- Rickel, A. U., & Biasatti, L. L. (1982). Modification of the block child rearing practices report. *Journal of Clinical Psychology*, 38, 129–134.
doi: [10.1002/1097-4679\(198201\)38:1%3c129::aid-jclp2270380120%3e3.0.co;2-3](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198201)38:1%3c129::aid-jclp2270380120%3e3.0.co;2-3)
- Sallay, H. (2003). A szülői nevelés hatása a serdülők jövő-orientációjának alakulására. *Magyar Pedagógia*, 103(3), 389–404.
- Sallay, H., & Münnich, Á. (1999). Családi nevelési attitűdök percepciója és a self-fejlődéssel való összefüggései. *Magyar Pedagógia*, 99(2), 57–174.
- Schaefer, E. S. (1959). A circumplex model for maternal behavior. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59, 226–235. doi: [10.1037/h0041114](https://doi.org/10.1037/h0041114)
- Schaefer, E. S., & Bell, R. Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*, 29, 339–361. doi: [10.2307/1126348](https://doi.org/10.2307/1126348)
- Shepard, S., Armstrong, L. M., Silver, R. B., Berger, R., & Seifer, R. (2012). Embedding the family check up and evidence-based parenting programs in head start to increase parent engagement and reduce conduct problems in young children advances in school. *Mental Health Promotion*, 5(3), 194–207.
doi: [10.1080/1754730x.2012.707432](https://doi.org/10.1080/1754730x.2012.707432)
- Tóth, I., & Gervai, J. (1999). Szülői Bánásmód Kérdőív (H-PBI): A Parental Bonding Instrument (PBI) magyar változata. *Magyar Pszichológiai Szemle*, LIV(1–4), 551–566.

Csima Melinda, Bánfai Bálint, Betlehem József, Jeges Sára, Lampek Kinga, Tancsics Dóra és
Deutsch Krisztina

ABSTRACT

ESTABLISHING A METHODOLOGY FOR RESEARCH ON PARENTING STYLE IN FAMILIES WITH CHILDREN BETWEEN 0 AND 7 YEARS AND ON FEATURES OF PARENTING STYLE

Melinda Csima, Kinga Lampek, Bálint Bánfai, József Betlehem, Sára Jeges, Dóra Tancsics &
Krisztina Deutsch

The parent–child relationship has an effect on different areas of personality development, so understanding the general experience of rearing and educating children is a central issue in both educational and psychological research. One aim of this study is to present the methodological process in developing research tools. Another is to review the main differentiating factors in parenting style drawn from the data. Our study is descriptive and contains exploratory, cross-sectional, quantitative and qualitative elements. The target population consisted of the parents of children between 0 and 7 years living in Hungary, of whom 980 persons participated in the study after the random sampling. Parenting style was measured with the modified version of the Child-rearing Practices Report (CRPR), which contains 40 statements describing parenting attitudes. After the descriptive statistical tests, closer relationships between the variables were explored using mathematical statistical tests. Furthermore, factor analysis, correlation analysis, and the χ^2 test were employed. The effects of the seemingly relevant variables were confirmed by multivariate analysis. Parenting styles in our sample are separated along the two dimensions found in the literature. All the restrictions as well as the caring dimension appear in the statements. During the analysis of the data with mathematical statistical tests, it was found that among the parents in the study, aspects and practices of child-rearing attitudes related to control were less emphasized. The expression of care was rather pronounced among parents with flexible child-rearing/educational attitudes. The most significant differentiating factor in parenting style proved to be a mother's high level of education.

Magyar Pedagógia, 116(4). 367–382. (2016)
DOI: 10.17670/MPed.2016.4.367

Levelezési cím / Address for correspondence:

Csima Melinda, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, H–7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.

Bánfai Bálint, Betlehem József, Jeges Sára, Lampek Kinga és Deutsch Krisztina, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, H–7621 Pécs, Vörösmarty u. 4.

Tancsics Dóra, Markusovszky Egyetemi Oktatókórház, H–9700 Szombathely Markusovszky L. u. 5.